

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10941

Tarih : 12.03.2025

10/2537

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de 20. yüzyıldan itibaren uygulanan tekçi devlet politikaları, Türkçe dışındaki dillerin kullanımı üzerinde ciddi kısıtlamalar getirmiştir. Bu durum, özellikle Kürtçe ve diğer dillerin kamusal alanda yok sayılmasına, eğitimde ve sosyal hayatta ayrımcılığa yol açmıştır. UNESCO Dünya Tehlike Altındaki Diller Atlası’na göre, Türkiye’de 18 dil yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Anadilde eğitim, bireylerin kimliklerini koruyabilmesi, kültürel zenginliklerin sürdürülebilmesi ve eşitlik ilkesinin sağlanabilmesi için temel bir haktır. Bu bağlamda, ülkede anadilde eğitimin anayasal ve yasal güvenceye alınması, dilsel çeşitliliğin korunması ve halkların kültürel varlıklarının korunması için önemli bir adım olacaktır. Bu çerçevede, anadilde eğitim hakkının güvence altına alınması ve anadilde eğitimin önündeki yasal engellerin kaldırılması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa’nın 98’inci İktüzüğün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

UNESCO 17 Kasım 1999 tarihinde 21 Şubat'ı Uluslararası Anadil Günü olarak ilan etmiş ve 2000 yılından bu yana da dünyada kültürel çeşitliliği ve çok dilliliği desteklemek amacıyla "Dünya Anadili Günü" olarak kutlanmaya başlamıştır. Türkiye'de 20. yüzyıl boyunca uygulanan tekçi devlet politikaları, özellikle Kürtçe, Zazaca, Arapça, Lazca, Çerkezce ve diğer diller üzerinde ciddi baskılar yaratmıştır. Dil, bir toplumun kimliğinin temel yapı taşıdır ve dilin yok edilmesi ya da baskı altına alınması, aynı zamanda kültürel soykırım anlamına gelir. Türkçe dışındaki diller, kamusal alanda kullanılamaz hale getirilmiş, dilin sosyal hayattaki görünürlüğü neredeyse sıfırlanmıştır. UNESCO Dünya Tehlike Altındaki Diller Atlası'na göre, Türkiye'de 18 dil yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu dillerin korunması, sadece dilsel bir mesele değil, kültürel bir hak meselesidir.

Özellikle Kürt dili, bu politikalardan en çok etkilenen dillerden biri olmuştur. 1925'te kabul edilen Şark Islahat Kanunu, Kürtçe ve diğer dillerin kullanımını kısıtlayan ve yasaklayan bir düzenleme olarak tarih sahnesine çıkmıştır. Bu kanunla birlikte, Kürtçe kamusal alandan tamamen dışlanmış, devlet dairelerinde, eğitimde ve medyada kullanılmaması için sistematik bir baskı uygulanmıştır. Daha sonraki yıllarda, "dil jandarması" uygulamaları, sokaklarda Kürtçe konuşanlara para cezaları kesmek gibi yöntemlerle dilin sesini kesmeye çalışmıştır. Psikolojik ve sembolik şiddetle, halkın anadillerini kullanma hakkı yok sayılmıştır.

Bugün de iktidar, 20. yüzyılda temelleri atılan dil ve kültür kırım politikalarını sürdürmektedir. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL ve çıkarılan KHK'ler ile Kürt dili ve kültürüne yönelik baskılar daha da yoğunlaşmıştır. Kürtçe yayın yapan gazete kapatılmış, Kürtçe televizyon kanalları ve radyo istasyonlarının yayını durdurulmuştur. Bununla birlikte, Kürtçenin eğitimde ve kamu hizmetlerinde kullanılmasının önünde büyük engeller bulunmaktadır. Kürtlerin çoğunlukta olduğu kentlerde edebiyatçıların ve kültürel şahsiyetlerin anıtları yıkılmış, isimleri tabelalardan silinmiştir. Hatta Kürtçe'nin Meclis tutanaklarında "bilinmeyen dil" olarak geçmesi, bu dile karşı geliştirilen ayrımcı yaklaşımın bir yansımasıdır.

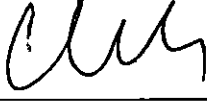
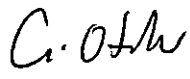
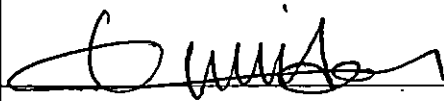
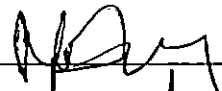
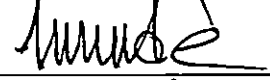
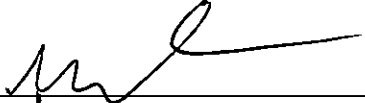
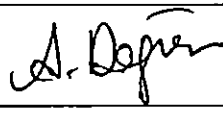
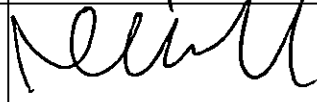
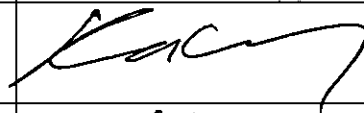
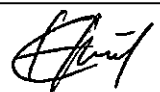
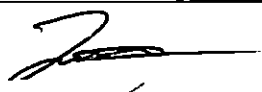
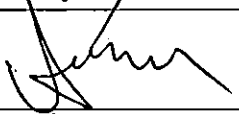
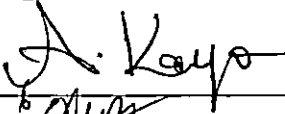
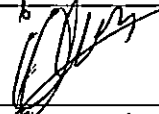
Kürtçe, Arapça, Zazaca, Lazca ve Çerkezce gibi dillerin bu şekilde yok sayılması, sadece dilsel bir haksızlık değil, aynı zamanda toplumsal bir ayrımcılıktır. Bu dillerde eğitim alacak olan milyonlarca çocuğun, anadillerinde eğitim alma hakkı engellenmekte ve bu da onların bilişsel, duygusal ve kültürel gelişimlerini olumsuz etkilemektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30. maddesi, "Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz." şeklinde ifade edilmektedir. Bu, bir dilin korunması ve öğretilmesi gerekliliğini savunan evrensel bir normdur.

Ayrıca, Avrupa Konseyi'nin Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı, azınlık dillerinin korunmasını ve bu dillerde eğitim yapılmasını teşvik etmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu bu sözleşme, anadilde eğitimi bir insan hakkı olarak kabul etmektedir ve bu nedenle Türkiye'nin eğitim sisteminde tüm dillerde eğitim verilmesi yasal bir zorunluluktur.

Türkiye'de anadilinde eğitim hakkının anayasal ve yasal güvenceye alınması, tüm yurttaşlar için temel bir hak olmalıdır. Eğitimde anadilin kullanılmaması, sadece o dili konuşan halkların haklarını ihlal etmekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin toplumsal entegrasyonunu da zorlaştırır. Her bireyin kendi dilinde eğitim alma hakkı, eğitimde eşitlik ilkesinin bir gereğidir.

Eğitimde çok dilli bir yapının oluşturulması, dilsel çeşitliliği yaşatmak ve bu çeşitliliği korumak adına önemli bir adımdır. Türkiye'deki anadillerinin eğitimde kullanılabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması, ulusal ve uluslararası düzeydeki taahhütlere uygun bir eğitim sisteminin kurulması gerekmektedir. Bu kapsamda, Kürtçe, Zazaca, Arapça, Lazca, Çerkezce gibi dillerde eğitim veren okulların açılması ve bu dillerin öğrenilmesi ve kullanılabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DIYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DIYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15			
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	